

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

У статті виявлено та обґрунтовано педагогічні умови вдосконалення професійної підготовки майбутніх спеціалістів у вищих навчальних закладах. Крім того, окреслено співіснування в одній дидактичній системі традиційного та модернізованого підходів до процесу професійної підготовки студентів у вищій школі. Сучасні соціально-економічні процеси зумовлюють нові підходи до професійної підготовки студентів у вищих закладах освіти. Актуальним є питання забезпечення високоякісної підготовки творчих, активних, конкурентоспроможних фахівців нової генерації, здатних до плідної праці. Метою даної статті є виявлення та обґрунтування педагогічних умов вдосконалення професійної підготовки студентів у вищій школі до виробничої діяльності в сучасних умовах. Адже однією з найважливіших вимог Болонського процесу є забезпечення високого рівня якості вищої освіти, розвиток європейського співробітництва у цій справі шляхом розробки сумісних критеріїв та методологій. Комплексне застосування та дотримання всіх педагогічних умов сприятиме підвищенню ефективності професійної підготовки майбутніх спеціалістів у процесі вивчення технічних дисциплін у вищих навчальних закладах. Активізація всіх сфер навчальної діяльності студентів забезпечуватиме гармонійний розвиток особистості майбутніх фахівців та їх готовність до професійної діяльності в різних галузях сучасного виробництва.

Ключові слова: *готовність до майбутньої професійної діяльності; дидактичні умови; знання, уміння й навички; ефективність і якість професійної підготовки; навчання технічним дисциплінам; педагогічні умови; професійна підготовка майбутніх спеціалістів.*

Актуальність проблеми. Інтеграція України у світове співтовариство вимагає модернізації системи професійної підготовки майбутніх спеціалістів у вищій школі і, водночас, збереження цінних здобутків традиційної освіти. На це спрямовує Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті, головні положення якої покладені в основу як традиційних, так і нових альтернативних освітніх структур.

Сучасні соціально-економічні процеси зумовлюють нові підходи до професійної підготовки студентів у вищих закладах освіти. Актуальним є питання забезпечення високоякісної підготовки творчих, активних, конкурентоспроможних фахівців нової генерації, здатних до плідної праці.

Результати вивчення стану технічних дисциплін у вищих закладах освіти свідчать про те, що хоча навчальними закладами і накопичено певний досвід із означеної проблеми, все ж рівень професійної підготовки студентів не завжди відповідає вимогам сучасного виробництва, характеризується недостатнім практичним напрямом і потребує подальшого вдосконалення.

Метою даної статті є виявлення та обґрунтування педагогічних умов вдосконалення професійної підготовки студентів у вищій школі до виробничої

діяльності в сучасних умовах. Адже, однією з найважливіших вимог Болонського процесу є забезпечення високого рівня якості вищої освіти, розвиток європейського співробітництва у цій справі шляхом розробки сумісних критеріїв та методологій [2, с. 13].

Аналіз останніх наукових досліджень та публікацій. На якість професійної підготовки майбутніх фахівців у процесі навчання технічним дисциплінам впливає значна кількість умов. Термін «умова» трактується як обстановка середовища, ті обставини, в яких щонебудь відбувається, або як те, від чого залежить де-що інше (обумовлене), що робить можливим наявність стану, процесу [3, с. 1295].

Вважаємо, що дидактичні умови – це і є ті обставини, при яких компоненти навчально-виховного процесу (зміст навчальної дисципліни, викладання та учіння) представлені в найкращому взаємовідношенні і дають можливість викладачу послідовно керувати навчальним процесом, а студентам – успішно вчитись.

Отже, значення терміна «дидактичні умови» витікає із філософського визначення умов, а саме: «...умова – філософська категорія, яка виражає відношення предмета до оточуючих його явищ, без яких він існувати не може. Сам предмет виступає як щось зумовлене, а умови – як зовнішні до нього розмаїття

об'єктивного світу... вони складають те середовище, обстановку, в якій явище або процес виникають, існують та розвиваються» [11, с. 467]. У нашому дослідженні під педагогічними умовами процесу професійної підготовки майбутніх фахівців у вищих закладах освіти ми розуміємо необхідні обставини, які зумовлюють його та дають йому розвиток, забезпечуючи успішне вирішення завдань підготовки і отримання максимальних результатів учіння-формування професійно компетентних спеціалістів.

Зазначимо, що формування складного особистісного утворення – готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності в різних галузях виробництва – неможливе без створення та виконання педагогічних умов, які забезпечують ефективність та якість їх підготовки. Підтвердженням цьому є висловлювання Ю. К. Бабанського про те, що «...ефективність педагогічного процесу закономірно залежить від умов, у яких він проходить» [1, с. 78].

Педагогічні умови можуть бути самими різноманітними як за своїм змістом, так і за впливом на особистість. Врахувати всі умови професійної підготовки студентів у процесі вивчення технічних дисциплін неможливо. Ми обґрунтуємо найважливіші, на нашу думку, педагогічні умови, які зумовлюють ефективність та якість професійної підготовки майбутніх спеціалістів при вивченні технічних дисциплін у вищих навчальних закладах.

Важливою педагогічною умовою професійної підготовки є модернізація змісту та оновлення цілей навчання технічним дисциплінам. Зміст навчального матеріалу є важливим фактором збереження та підтримки пізнавальної мотивації [9, с. 13]. На нашу думку, зміст матеріалу обумовлює характер навчальної діяльності студентів. Визначення реальних цілей навчання та дидактично обґрунтований відбір змісту технічних дисциплін, який приведений у відповідність до завдань майбутньої виробничої діяльності, є важливою педагогічною умовою вдосконалення професійної підготовки майбутніх спеціалістів. Однак вважаємо, що сьогодні у зміст навчання технічним дисциплінам недостатньо вводяться завдання проблемно-виробничого характеру, з аналізу виробничих ситуацій, імітаційні вправи, відомості про нові механізми, досягнення в галузі науки, техніки та виробництва, характеристики напрямів розвитку сучасної техніки тощо.

На формування навчальних вмінь і навичок за дослідженнями, що проводили С. Я. Батишев, А. Т. Дубов, С. О. Мілерян, О. М. Новіков, Д. О. Тхоржевський, впливають такі педагогічні умови, як організація системи навчання, відбір завдань для навчального процесу, дозування знань тощо. Ефективне використання цих умов сприяє активізації навчання дисциплінам, формуванню навчальних вмінь і навичок, розвитку конструкторських здібностей і технічного мислення студентів.

Система знань має бути впорядкована таким чином, щоб частина їх була ущільнена і зведена до єдиної логічної основи. У цьому плані відомі роботи П. М. Ерднієва (ідея укрупнення дидактичних одиниць), В. Ф. Шаталова (ідея розгортання і згорання

навчального матеріалу за допомогою опорних схем і сигналів) тощо.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для визначення змісту навчання необхідно мати чітко окреслені цілі. Система цілей має враховувати специфіку вивчення технічних дисциплін і реальні можливості навчально-виховного процесу, а також стимулювати професійну спрямованість підготовки студентів. Тому, завдання викладача полягає в тому, щоб довести цілі навчання до такої ступені конкретності, при якій вони починають ефективно «працювати» на реальний навчально-виховний процес.

Отже, для забезпечення ефективної професійної підготовки майбутніх спеціалістів доцільно оновити цілі навчання технічним дисциплінам відповідно до нових вимог, поставлених суспільством перед вищими навчальними закладами в умовах переходу України на ринкові відносини.

Структуруючи навчальний матеріал дисциплін, викладач чітко визначає зміст навчання, конкретизуючи при цьому рівень, на якому будуть здійснюватися цільові установки: загальне ознайомлення з оновленою ціллю, продуктивне засвоєння теоретичного аспекту навчального матеріалу, формування вмінь і навичок майбутньої професійної діяльності, діагностика знань тощо. Доведення до свідомості студентів цілей навчання технічним дисциплінам збільшує можливість активізації навчально-пізнавальної діяльності та сприяє підвищенню ефективності професійної підготовки студентів у вищих навчальних закладах.

Аналіз процесу навчання технічним дисциплінам у вищій школі доводить, що система знань, умінь та навичок, якою оволодіває майбутній фахівець, не враховує об'єктивну логіку розвитку сучасного виробництва. Це проявляється в тому, що:

- більшість фіксованих у навчальних програмах положень не забезпечують основи для поєднання теоретичного і практичного аспектів процесу навчання;
- сформовані знання, вміння та навички не включені в цілісну систему професійної підготовки, як її органічний елемент;
- частина знань, умінь, що сформована у процесі навчання технічним дисциплінам спрямована на розширення загального світогляду студентів, однак не сприяє формуванню професійної майстерності.

З огляду вищезазначеного, можна стверджувати, що зростання рівня професійних знань, умінь та навичок майбутніх фахівців залежить від таких факторів:

- усунення непропорційності зв'язків між професійними знаннями, вміннями і навичками;
- ліквідації розриву професійних зв'язків від логіки навчання технічним дисциплінам;
- розробки структури технічних професійних знань, умінь та навичок, виходячи з вимог розвитку сучасних технологій виробництва.

Варто звернути увагу на те, що Н. Ф. Талізінна вважає, що, проектуючи зміст навчання дисциплінам, необхідно наперед планувати ту діяльність, для якої необхідні ґрунтовні знання «...при побудові змісту навчання необхідно передбачати всі основні види діяльності, необхідні для оволодіння знаннями, для

вирішення завдань, передбачених метою навчання» [10, с. 9].

Важливою, на нашу думку, є проблема формування готовності майбутніх спеціалістів до виробничої діяльності. Таку готовність можна досягти, пропонуючи студентам завдання продуктивно-технічного змісту, практичні і лабораторні роботи з технічним змістом завдань майбутньої професійної діяльності, розглядаючи при цьому принципи будови і дії машин і механізмів, організовуючи роботу з технічного моделювання і конструювання у процесі досліджень. Навчання технічним дисциплінам за допомогою виробничих завдань, ситуацій професійно спрямованого змісту має важливе значення в системі професійної підготовки майбутніх фахівців у сучасних умовах.

Виходячи із вищезазначеного, робимо висновок, що модернізація змісту технічних дисциплін та оновлення у відповідності до завдань сучасного виробництва цілей навчання можна виділити як важливу педагогічну умову, яка забезпечує оволодіння студентами знаннями, вміннями й навичками для реалізації вимог кваліфікаційної характеристики майбутнього спеціаліста.

Важливим складовим компонентом процесу навчання є базові опорні знання. Формування зв'язків (асоціацій) між новою навчальною інформацією і системою засвоєних знань, яка обумовлює постійну актуалізацію опорних базових знань, є суттєвою педагогічною умовою забезпечення якості професійної підготовки майбутніх фахівців у процесі навчання технічним дисциплінам у вищих навчальних закладах.

Ідея актуалізації опорних знань була висловлена ще Я. А. Коменським: «Коли розпочинають вивчати який-небудь предмет, розум учнів має бути підготовлений до цього» [6, с. 253]. У дидактиці на основі узагальнення результатів наукових досліджень сформульовано таку закономірність: будь-яка інформація може бути засвоєна лише тоді, коли її учіння базується на використанні наявних знань, умінь та навичок студентів. Тільки в цьому разі нова інформація буде включена в систему наявних знань, умінь та навичок та буде забезпечено ефективне та якісне засвоєння навчального матеріалу.

Аналіз досліджень, наш власний теоретичний пошук дозволяють дійти висновку, що актуалізація – це інтелектуальна або практична дія, спрямована на перетворення набутого досвіду із потенціального стану на діючий (актуальний). Стосовно навчальної діяльності, актуалізація полягає у відновленні раніше засвоєних знань, умінь та навичок з метою їх подальшого використання при вивченні нового матеріалу.

Початковий період навчання дисципліни – це, на нашу думку, особлива педагогічна ситуація, і саме тому багато дослідників у галузі дидактики виділяють її та аналізують окремо. Так, розвиваючи дидактичні основи оптимізації навчального процесу у вищих навчальних закладах, А. П. Верхола [4] серед критеріїв оптимізації навчання наголошує на такому: «...ступінь відповідності форм та змісту педагогічних впливів у початковий період навчання дисципліни на основі підсилення індивідуального підходу до студентів, їх реальних навчальних можливостей». Автор

пояснює свою точку зору: «Оптимізація згідно із запропонованим критерієм повинна здійснюватись з урахуванням якісних показників пропедевтичної (щодо навчальної дисципліни) підготовки студентів та аналізу результатів даних експериментів із визначенням рівня підготовленості студентів до засвоєння її основних положень» [4; 14].

Отже, для вирішення проблеми оптимізації процесу навчання необхідно своєчасно виявляти вихідний рівень сформованості знань, умінь і навичок та вміло керувати процесом навчання протягом усього його періоду.

Зрозуміло, що забезпеченню належних показників знань, умінь та навичок передують аналіз їх вихідного стану. Підходи до виявлення таких показників різні, але у педагогічній літературі ми зустрінемо заперечення щодо розуміння та усвідомлення навчальної діяльності, яка залежить від рівня попередньої базової підготовки студентів, створення умов для вирівнювання та корекції знань і умінь з метою забезпечення можливості ефективної професійної підготовки майбутніх фахівців у процесі вивчення технічних дисциплін.

Саме тому діагностика та корекція рівнів базової підготовки студентів є важливою педагогічною умовою підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх спеціалістів при вивченні технічних дисциплін у вищих навчальних закладах.

Кожен викладач впевнений, що немає студентів, які не хотіли б навчатися, опановувати знання, уміння та навички з обраної спеціальності. Але, зазнаючи великих труднощів у розумінні і засвоєнні навчального матеріалу технічних дисциплін, у них накопичується негативне ставлення до навчання.

Уникненню подібної ситуації в навчанні сприятиме актуалізація опорних знань і умінь студентів. Викладач може визначати перелік тих опорних знань і умінь, які необхідні для успішного засвоєння навчальних дисциплін. Із самого початку вивчення дисциплін необхідно виділити час для діагностики наявності у студентів відповідної бази знань і умінь. Такий контроль через процес актуалізації можна здійснювати за допомогою серії оперативних короткочасних тестів, усних фронтальних опитувань, контрольних завдань тощо. При наявності комп'ютерної техніки це може бути здійснено більш оперативно.

Результати подібного тестування надають можливість викладачеві диференціювати студентів за рівнем підготовленості, а студентам – виявити прогалини у засвоєних знаннях. Таким чином, з'являється реальна можливість уникнення прогалин, набуття студентами на цій основі впевненості у своїх можливостях, що сприяє активізації професійної підготовки майбутніх спеціалістів.

Отже, для активізації процесу навчання необхідно виявити рівень базової підготовки студентів та створити необхідні умови для діагностики і корекції, що і буде однією із педагогічних умов ефективної професійної підготовки майбутніх фахівців.

Іншою важливою педагогічною умовою, яка впливає на підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх спеціалістів, є формування потреб і

мотивів навчання студентів технічним дисциплінам у вищих закладах освіти відповідно до потреб сучасного виробництва. Загальний шлях формування мотивації навчання студентів окреслює А. К. Маркова, яка стверджує, що слід «...сприяти перетворенню у починаючого вчитися... широких спонукань (уривчастих, імпульсивних, нестійких, зовнішньо стимульованих, швидкоплинних, неусвідомлених) в зрілу мотиваційну сферу зі стійкою структурою, домінуванням і переважаням окремих мотивів та вибірковістю, що створює індивідуальність особистості» [7; 55].

Суттєво впливає на досягнення мети навчально-пізнавальної діяльності формування потреб та мотивів професійної підготовки студентів. Продуктивність навчання дисциплінам залежить від ступеня збігання мотивів та мети. Вважаємо, що максимальне зближення мотивів навчально-пізнавальної діяльності і мети, яку ставить перед собою студент, стає фактором підвищення якості знань, необхідною умовою розвитку продуктивності у навчанні технічним дисциплінам.

Серед видатних педагогів питання мотивів навчання розглядали Ю. К. Бабанський, М. О. Данилов, Б. П. Єсіпов, І. Я. Лернер, М. І. Махмутов, М. М. Скаткін, Г. І. Щукіна. Однією з умов розвитку продуктивного навчання є формування потреб та позитивних мотивів (Б. Г. Ананьєв, П. Я. Гальперін, О. М. Матюшкін, Г. І. Щукіна, М. І. Махмутов, М. О. Данилов). Значну увагу означеній проблемі приділяли психологи М. І. Алексєєв, Л. І. Божович, Н. О. Менчинська, Н. Г. Морозова, Л. С. Славіна.

Вивчаючи мотиви навчання, дослідники часто застосовують поняття «мотивація». В. І. Войтко визначає мотивацію як «...систему мотивів, яка визначає конкретні форми діяльності або поведінки людини» [8; 97].

Згідно з науковими розробками В. І. Ковальова, мотиви виникають за такою схемою: виникнення потреби її усвідомлення – зіткнення потреби зі стимулом – трансформування (звичайно, за допомогою стимулу) потреби в мотив та його усвідомлення. Дія – елемент діяльності – управляється як мотивом, так і метою. Результати, в свою чергу, впливають на формування потреб, мотивів та цілей [5].

У результаті інформаційного пошуку можна дійти таких узагальнень: формуванню потреб і мотивів навчання студентів технічним дисциплінам та систематичному підкріпленню у них мотивації до ґрунтовного оволодіння професійними знаннями, вміннями та навичками сприяє продуктивне навчання, зокрема, використання прикладів і фактів із галузі сучасного виробництва у процесі вивчення нового матеріалу, історизм, зв'язок знань із долею людей, які їх відкрили, розкриття практичного застосування отриманих знань, умінь та навичок у майбутній професійній діяльності, впровадження сучасних інноваційних технологій, форм та методів навчання; використання елементів проблемного навчання, виробничих ситуацій; взаємонавчання, рецензування відповідей товаришів, оцінювання усних відповідей і письмових робіт студентів, допомога слабшим студентам; участь у дискусіях та обговореннях, відстоювання власної думки, постановка запитань і створення ситуацій

самоперевірки, аналізу особистих пізнавальних і практичних дій тощо.

Головною перспективою навчальної діяльності студентів є отримання ними відповідної професії. Тому, поряд із формуванням інтересу до змісту технічних дисциплін, слід приділяти значну увагу сфері майбутньої професійної діяльності. А для цього на заняттях студенти мають переконуватися в тому, що лише оволодіння системою професійно спрямованих знань, умінь та навичок створить можливості для продуктивної роботи в галузі сучасного виробництва.

В результаті наших творчих пошуків ми виділяємо обов'язкову педагогічну умову – формування потреб і мотивів навчання студентів технічним дисциплінам у відповідності до завдань сучасного виробництва.

Кожна навчальна дисципліна має свої специфічні особливості, які сприяють формуванню продуктивної і творчої активності студентів. До таких особливостей при вивченні технічних дисциплін слід віднести: експериментальний та конструкторський методи пізнання, лабораторні роботи дослідницького характеру, метод моделювання, активний діалог, синтез, індукція, дедукція, розкриття на заняттях ролі наукових знань, умінь та навичок для прискорення науково-технічного прогресу, розвитку сучасного виробництва, ознайомлення студентів із глобальними проблемами виробництва, використання комп'ютерної техніки, розв'язування продуктивно-технічних та творчодослідницьких завдань тощо.

Практика свідчить, що одним із ефективних факторів активізації навчальної діяльності студентів у вищих навчальних закладах є аналіз та розв'язання продуктивно-технічних завдань. Опинившись перед виробничою проблемою чи завданням, студенти включаються в їх розв'язування. Вони висувають свої ідеї, гіпотези, доводять, сперечаються, що сприяє глибокому усвідомленню виробничої суті завдання, а у процесі їх розв'язання формується готовність до професійної діяльності в галузі сучасного виробництва.

Результати проведеного аналізу свідчать про те, що розв'язання виробничих завдань на заняттях значно активізує навчання технічним дисциплінам. Використання технічних понять, законів, закономірностей, категорій при вирішенні таких завдань забезпечує розв'язання раціоналізаторських, винахідницьких та виробничих проблем, вчить мислити творчо, нетрадиційно, використовувати отримані знання, уміння й навички у майбутній професійній діяльності.

Отже, одним із шляхів формування у студентів узагальнених технічних знань і виробничих умінь та активізації навчально-пізнавальної діяльності є розв'язання продуктивних завдань виробничо-технічного змісту, які відіграють важливу роль у професійній підготовці майбутніх спеціалістів. Їх використання у практиці навчання сприяє не тільки засвоєнню і правильному застосуванню знань, але і формуванню у студентів узагальнених умінь планувати, комбінувати, регулювати свої дії, розглядати виробничі завдання з різних точок зору, оперувати динамічними просторовими образами тощо.

Активізації навчальної діяльності студентів також сприяє постановка та розв'язання системи пізнаваль-

них задач і завдань з логічним навантаженням. Такі завдання вимагають не тільки цілеспрямованого переносу логічних прийомів, вони вимагають від студентів великого запасу знань, наполегливості, прояву вольових зусиль, сформованих пізнавальних потреб, стійкої мотивації, прояву інтересу та ініціативи, елементів наукового мислення, вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між предметами та явищами, обґрунтовувати, міркувати та робити висновки, вміння опосередкованого пізнання.

Отже, у нашому дослідженні ми виділяємо активізацію професійної підготовки майбутніх спеціалістів при вивченні технічних дисциплін через використання продуктивних виробничо-технічних завдань як важливу педагогічну умову підвищення ефективності означеної підготовки.

Проблема розвитку пізнавальної активності студентів вимагає пошуку нових підходів до подальшої модернізації форм, методів та технологій навчання у вищих навчальних закладах. Це особливо актуально в сучасних умовах, так як від якості навчання залежить не лише результат навчання, а й формування готовності майбутніх спеціалістів до продуктивної діяльності в різних галузях сучасного виробництва.

Зауважимо, що застосовувати репродуктивні методи раціонально, якщо матеріал має інформаційний характер або складний для розуміння, коли у студентів недостатні відповідні опорні базові знання. Перш ніж переходити до застосування продуктивних методів навчання, потрібно навчити студентів працювати за зразком, уважно слухати і систематично готувати домашні завдання, працювати з книгою. Отже, завдяки репродуктивній групі методів студент засвоює готові знання, відтворює готові способи дій, а завдяки продуктивній групі – добуває суб'єктивно нові знання. Отже, вибір методів в умовах розвиваючого навчання пов'язаний зі встановленням раціонального чергування репродуктивних, продуктивних і творчих методів.

У процесі вивчення технічних дисциплін особливе місце займають нетрадиційні продуктивні методи навчання. Такі методи поглиблюють і розширюють знання студентів, підвищують інтерес до вивчення дисциплін, сприяють активізації процесу навчання. Найбільш поширеними методами є такі, що імітують процес виробничої діяльності: імітаційні вправи, аналіз виробничих ситуацій, розігрування ролей, навчальна ділова гра, ігрове проектування тощо.

Ми вважаємо, що означені методи сприяють розвитку індивідуальних творчих здібностей студентів та формуванню готовності до професійної діяльності в галузі сучасного виробництва.

Як свідчить практика власної педагогічної діяльності, для вдосконалення продуктивного навчання технічним дисциплінам ефективний дослідницький метод навчання. Головне завдання цього методу полягає в тому, щоб студенти навчилися самостійно оволодівати знаннями, досліджувати предмет чи явище, формулювати висновки, а знання, уміння та навички, якими вони оволоділи самостійно, застосовувати у практиці сучасного виробництва. Суть дослідницького методу полягає в організації пошукової продуктив-

ної діяльності по розв'язанню навчальних та виробничих проблем.

Орієнтуючись на означені підходи до методів навчання, робимо висновок, що для забезпечення ефективної професійної підготовки студентів у процесі вивчення технічних дисциплін потрібно постійно переходити від репродуктивних методів до продуктивних. Тільки ґрунтовні знання, уміння та навички є основою нестандартних відповідей, усвідомлення проблеми, декларації нових ідей та способів дій тощо.

Невичерпні можливості для продуктивного навчання технічним дисциплінам має широке впровадження інноваційних технологій навчання. Головний напрям у підвищенні ефективності професійної підготовки студентів розміщений у площині вирішення проблеми технологізації навчально-виховного процесу.

Завдяки запровадженню сучасних інноваційних технологій в системі вищої освіти можна значно послабити існуючі протиріччя між колективними формами навчання та індивідуальним характером пізнавальної діяльності, традиційними методами навчання й потребою впровадження інноваційних засобів управління навчально-пізнавальною діяльністю студентів.

Тому, створення освітньо-розвивального середовища на основі впровадження та вдосконалення сучасних інноваційних педагогічних технологій, форм і методів навчання, в результаті взаємодії з яким у майбутніх спеціалістів формується готовність до майбутньої професійної діяльності є обов'язковою педагогічною умовою підвищення ефективності професійної підготовки студентів у вищих навчальних закладах.

Аналіз наукових досліджень та власні напрацювання дали змогу виявити та теоретично обґрунтувати педагогічні умови підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх спеціалістів у вищих навчальних закладах.

– Модернізація змісту та оновлення цілей навчання технічним дисциплінам для досягнення мети професійного становлення майбутніх спеціалістів.

– Діагностика та корекція рівнів базової підготовки студентів з метою забезпечення ефективної професійної підготовки майбутніх фахівців.

– Формування потреб та мотивів навчання студентів технічним дисциплінам у вищих навчальних закладах відповідно до потреб сучасного виробництва.

– Активізація професійної підготовки майбутніх спеціалістів у процесі навчання технічним дисциплінам, використовуючи продуктивно-технічні завдання.

– Створення освітньо-розвивального середовища на основі впровадження та вдосконалення сучасних інноваційних педагогічних технологій, форм і методів навчання, взаємодія з яким сприяє формуванню у майбутніх спеціалістів готовності до професійної діяльності в галузі сучасного виробництва.

Наведені педагогічні умови підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх спеціалістів у процесі вивчення технічних дисциплін не вичерпують усіх факторів, що забезпечують формування готовності майбутніх спеціалістів до виробничої діяльності в сучасних умовах, активізацію їхньої навчально-пізнавальної діяльності.

Висновки. Комплексне застосування та дотримання всіх перерахованих умов сприятиме підвищенню ефективності професійної підготовки майбутніх спеціалістів у процесі вивчення технічних дисциплін у вищих навчальних закладах. Активізація всіх сфер навчальної діяльності студентів забезпечуватиме гармонійний розвиток особистості майбутніх фахівців та їх готовність до професійної діяльності в різних галузях сучасного виробництва.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямі полягають, насамперед, у визначенні педагогічних умов формування та розвитку творчих здібностей у майбутніх фахівців сучасного високорозвинутого виробництва, що сприятиме подальшому вдосконаленню теоретико-методологічних основ професійної підготовки у вищій школі.

Список використаних джерел

1. Бабанский Ю. К. Оптимизация учебно-воспитательного процесса. – М. : Просвещение, 1982. – 192 с.
2. Болонський процес у фактах і документах (Сорбона – Болонья – Саламанка – Прага – Берлін) / Упоряд. : Степко Н. Ф., Болюбаш Я.Я., Шинкарук В. Д. та ін. – Тернопіль : Вид-во ТДПУ. В. Гнатюка, 2003. – 52 с.
3. Великий тлумачний словник української мови / Укл. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К., Ірпінь : ВТФ «Перун», 2001. – 1440 с.
4. Верхола А. П. Дидактические основы оптимизации процесса обучения дисциплинам вуза: Дис. ...д-ра пед. наук: 13.00.01. – К., 1988. – 426 с.
5. Ковалёв В. И. К проблеме мотивов // Психологический журнал. – Т. 2 – 1981. – № 1. – С. 29–44.
6. Коменский Я. А. Избр. пед. соч. : В 2-х т. – М. : Педагогика, 1982. – Т. 1. – 656 с.
7. Маркова А. К. Формирование мотивации учения : Книга для учителя / А. К. Маркова, А. Б. Матис, А. Б. Орлов. – М. : Просвещение, 1990. – С. 55–192.
8. Психологічний словник / За ред. В. І. Войтка. – К. : Вища школа, 1982. – 215 с.
9. Сенновский И. Б. Модульная система организации учебно-воспитательного процесса // Завуч. – 1989. – № 1. – С. 37–41.
10. Талызина Н. Ф. Методика составления обучающих программ. – М. : Педагогика, 1980. – 157 с.
11. Философский словарь. Изд. 3-е. – М., 1975. – 683 с.

С. Б. Литвинчук,

канд. пед. наук, доцент кафедры методики профессионального обучения,
Николаевский национальный аграрный университет,
г. Николаев, Украина

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ В ВЫСШЕЙ ШКОЛЕ

В статье определены и обоснованы педагогические условия совершенствования профессиональной подготовки будущих специалистов в высших учебных заведениях. Кроме того, определено сосуществование в одной дидактической системе традиционного и модернизированного подходов к процессу профессиональной подготовки студентов в высшей школе. Современные социально-экономические процессы обуславливают новые подходы к профессиональной подготовке студентов в высших учебных заведениях. Актуальным есть вопрос обеспечения качественной подготовки активных, творческих специалистов новой генерации, способных к плодотворному труду. Целью данной статьи есть определение и обоснование педагогических условий совершенствования профессиональной подготовки студентов в высшей школе к производственной деятельности в современных условиях. Одной из наиболее важных требований Болонского процесса есть обеспечение высокого уровня качества высшего образования, развитие европейского сотрудничества в этом деле путём разработки общих критериев и методологий. Комплексное использование и приращивание всех педагогических условий способствует повышению эффективности профессиональной подготовки будущих специалистов в процессе изучения технических дисциплин в высших учебных заведениях. Активизация всех сторон учебной деятельности студентов будет обеспечивать гармоничное развитие будущих специалистов и их готовность к профессиональной деятельности в разных отраслях современного производства.

Ключевые слова: готовность к будущей профессиональной деятельности; дидактические условия; знания, умения и навыки; эффективность и качество профессиональной подготовки; обучение техническим дисциплинам; педагогические условия; профессиональная подготовка будущих специалистов.

S. B. Lytvynchuk,

PhD in Pedagogic sciences, Associate Professor of the Department of Vocational Training Methodology,
Mykolayiv National Agrarian University,
Mykolayiv, Ukraine

PEDAGOGICAL CONDITIONS OF THE DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL TRAINING AT THE HIGHER SCHOOL

The issue reveals the foundations of the pedagogical conditions of the development of would-be specialists' training at the higher school. Particular attention is paid to the problem of coexistence of the traditional and modern approaches to the process of the students' professional training.

Contemporary socio-economic processes determine new approaches to students' training in higher educational institutions. Pressing is the issue of ensuring high quality training of creative, active, competitive specialists of new generation who are capable for a productive work.

The purpose of this article is the identification and justification of pedagogical conditions of improvement of professional training of students in high school to productive activity in modern conditions. After all, one of the most important requirements of the Bologna process is to ensure a high level of quality in higher education, the development of European cooperation by developing compatible criteria and methodologies. Intensification of all educational activity spheres of students to ensure the harmonious development of future specialists' personality and their readiness for professional activities in various branches of modern technology.

Analysis of scientific studies and our own work has allowed to identify and theoretically substantiate pedagogical conditions of increase of professional training efficiency of future specialists in higher educational institutions.

- Modernization of the content and updating the objectives of teaching technical disciplines to achieve the goal of professional formation of future specialists.
- Diagnosis and collection of levels of students' basic training with the goal of providing efficient professional training of future specialists.
- Formation of needs and motives of teaching students technical disciplines at higher educational institutions in accordance with modern technology requirements.
- Intensification of future specialists' professional training in the process of teaching technical subjects while providing productive-technical tasks.
- Creation of educational-developing environment through the introduction and development of modern innovative pedagogical technologies, forms and methods of training, the interaction of which contributes to the formation of future professionals of readiness for professional activities in the field of modern production.

Integrated application of and compliance with all of the teaching conditions will enhance the effectiveness of future specialists' professional training in the process of studying technical subjects higher education.

Key words: readiness for future professional activity; engineering subjects' study; skills and abilities; efficiency and quality of the professional training; pedagogical conditions; would-be specialists' professional training.

Рецензенти: *Мозговий В. Л.*, д. пед. наук, професор;
Шевчук О. С., канд. пед. наук, доцент.

© Літвінчук С. Б., 2017

Дата надходження статті до редколегії 20.10.2016